

ULOGA ŠKOLSKE KNJIŽNICE U POTICANJU INFORMACIJSKE, DIGITALNE I MEDIJSKE PISMENOSTI SUDJELOVANJEM UČENIKA U ERASMUS+ PROJEKTU

THE ROLE OF THE SCHOOL LIBRARY IN ENCOURAGING INFORMATION, DIGITAL AND MEDIA LITERACY THROUGH STUDENT PARTICIPATION IN THE ERASMUS+ PROJECT

Snježana Kovačević

Knjižnica Osnovne škole Zlatar Bistrica

snjezana.cehulic@skole.hr

UDK / UDC: 027.8:021.2(497.522 Zlatar Bistrica)

Stručni rad / Professional paper

<https://doi.org/10.30754/vbh.67.2.1200>

Primljeno / Received: 28. 2. 2024.

Prihvaćeno / Accepted: 28. 5. 2024.

Sažetak

Cilj. Cilj rada ukazati je na ulogu školske knjižnice u poučavanju učenika o sigurnom i odgovornom korištenju digitalne tehnologije za potrebe učenja i u slobodno vrijeme (digitalnoj pismenosti), o vrednovanju informacija i sadržaja na internetu (informacijskoj pismenosti) i kako učiti iz različitih izvora znanja i informacija (medijskoj pismenosti).

Pristup/metodologija/dizajn. U radu će se koristiti primjer dobre prakse knjižnice Osnovne škole Zlatar Bistrica i njezino sudjelovanje u Erasmus+ projektu „Responsible Digital Natives“ koji se provodio od 2020. do 2023. godine i tijekom kojega su učenici sudjelovali u projektnom i istraživačkom učenju u školskoj knjižnici. Prikazane su aktivnosti s učenicima zasnovane na suradnji, timskom radu, upotrebi informacijsko-komunikacijske tehnologije i suvremenih metoda učenja.

Praktična primjena. Primjer dobre prakse školske knjižnice OŠ Zlatar Bistrica može poslužiti za osmišljavanje aktivnosti za poticanje odgovornog korištenja digitalne tehnologije u radu s učenicima kako knjižničarima tako i drugim odgojno-obrazovnim djelatnicima u osnovnim i srednjim školama.

Originalnost/vrijednost. Članak donosi nove spoznaje o mogućnostima proširenja informacijsko-referalnih uloga i zadaća školske knjižnice koje su više od posuđivanja knjiga i upućivanja u bibliografske izvore, a posebice u razvijanju suradnje školskog knjižničara i predmetnih učitelja ne samo unutar škole već i na međunarodnoj razini posredstvom europskih projekata s ciljem poticanja cjeloživotnih kompetencija, razmjene znanja i iskustava te suradničkog učenja.

Rezultati. Rad daje uvid u pozitivne učinke suradnje školske knjižnice i nastavnog predmeta Geografije u stjecanju vještina informacijske, digitalne i medijske pismenosti, kao i iz domene *učiti kako učiti*, u aktivnostima istraživanja u digitalno sigurnom okruženju, prilikom analiziranja i sažimanja teksta, kod usvajanja tehnika i strategija čitanja, kod korištenja popularno-znanstvene literature u istraživačkom učenju te prilikom predstavljanja rezultata rada učenicima iz škola partnera.

Ključne riječi: digitalna pismenost; Erasmus+ projekt; informacijska pismenost; medijska pismenost; Osnovna škola Zlatar Bistrica – školska knjižnica

Abstract

Objective. The aim of this paper is to emphasize the role of the school library in teaching students about the safe and responsible use of digital technology for learning purposes and leisure (digital literacy), evaluating information and content on the Internet (information literacy) and how to learn from different knowledge and information sources (media literacy).

Approach/Methodology/Design. Authors present an example of good practice of the Zlatar Bistrica Elementary School library and its participation in the Erasmus+ project *Responsible Digital Natives* conducted from 2020 to 2023, during which students participated in project-based and research-based learning in the school library. Activities with students such as cooperation, teamwork, use of ICT and modern learning methods are presented.

Practical implications. An example of good practice of the Zlatar Bistrica elementary school library can be used to design activities to encourage responsible use of digital technology in working with students, both by librarians and other educational staff in elementary and secondary schools.

Originality/Value. Authors give new insights into the possibilities of expanding the information and reference roles and tasks of the school library, which are more than just borrowing books and referring to bibliographic resources, particularly in developing collaboration between the school librarian and subject teachers not only within the school but also at the international level through European projects aimed at promoting lifelong competencies, exchange of knowledge and experiences and collaborative learning.

Results. The paper gives insights into the positive effects of collaboration between the school library and the Geography subject in acquiring information, digital and media literacy skills, as well as in the domain of learning how to learn, in research activities in a digitally safe environment, text analysis and summarization, adopting reading techniques and strategies, using popular science literature in research-based learning and presenting work results to students from partner schools.

Keywords: digital literacy; Erasmus+ project; information literacy; media literacy; the Zlatar Bistrica Elementary School; school library

1. Uvod

Prema *Standardu za školske knjižnice* (2023), uloga školske knjižnice jest poticanje čitanja, pismenosti i čitateljske kulture, što školski knjižničar provodi neposrednim odgojno-obrazovnim radom s učenicima, potom stručno-knjižničnom djelatnošću koja obuhvaća nabavu građe, izgradnju fonda koji odgovara potrebama učenika i djelatnika škole, kao i poučavanjem informacijske i medijske pismenosti i organizacijom nastavnog procesa i kulturnom i javnom djelatnošću, uključujući suradnju s drugim javnim i kulturnim institucijama.

Školska knjižnica Osnovne škole Zlatar Bistrica doprinosi širenju te uloge organizirajući različite aktivnosti i projekte u koje školski knjižničar uključuje učenike od 1. do 8. razreda kako bi razvijali svoje cjeloživotne kompetencije, a posebice čitalačke. Nove mogućnosti pojavile su se uključivanjem Škole u Erasmus+ program 2019. godine. Radi se o programu Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport (2021. – 2027.) koji obuhvaća područja koja su najvažnija za osobni i profesionalni razvoj građana svih uzrasta, pa ga je stoga važno približiti učiteljima i učenicima osnovnih škola (AMPEU, 2024). Projekti su usmjereni na suradnju s drugim europskim školama, na razvijanje cjeloživotnih vještina i kompetencija te na poticanje cjeloživotnoga učenja.

Škola kontinuirano provodi Erasmus+ projekte koristeći njihove mogućnosti i prednosti u poučavanju i učenju. Koordinira ih školska knjižnica, tj. stručni suradnik knjižničar zato što su ti projekti usko povezani s poticanjem čitanja i pismenosti, s okupljanjem učenika u školskoj knjižnici i motiviranjem na čitanje djela za djecu i mlade, kao i na korištenje druge literature iz fonda školske knjižnice. Školski knjižničar okuplja i vodi projektni tim koji aktivno provodi projektne aktivnosti, surađuje s europskim kolegama učiteljima u upravljanju projektom i njegovom provođenju, dogovara aktivnosti i mobilnosti učenika i učitelja, organizira lokalne projektne aktivnosti u školi i pridonosi njihovom provođenju za vrijeme mobilnosti u partnerskim školama. Ciljevi koji se pri tome promiču jesu mobilnost u svrhu učenja, uključivost, pravednost, tolerancija, poboljšanje kvalitete života, digitalna transformacija, kreativnost, inovativnost i mobilnost u svrhu učenja (Europska ko-

misija, 2019). Mobilnost u Erasmus+ projektima vrlo je važan aspekt provođenja aktivnosti koje podrazumijevaju međunarodnu suradnju europskih škola partnera kroz međusobne posjete učenika i učitelja tih škola, provođenje planiranih projektnih aktivnosti, zajedničko učenje i boravak.

2. Uloga suvremene školske knjižnice u nastavi

Sudjelovanje u Erasmus+ projektima, osim koordinacije, omogućuje školskoj knjižnici unaprjeđivanje uloga i zadaća koje su joj propisane zakonskim, a poglavito stručnim knjižničnim propisima kao informacijskom, medijskom, komunikacijskom i kulturnom središtu škole (Standard za školske knjižnice, 2023). Kako bi osigurala ispunjavanje odgojno-obrazovnih, informacijskih, stručnih i kulturnih potreba svojih korisnika školska knjižnica sadrži organizirane zbirke knjižnične građe u analognim i digitalnim oblicima te je mjesto u školi koje učenicima i učiteljima nudi potporu u suvremenim metodama učenja i poučavanja kako bi se realizirao planirani školski kurikulum i godišnji plan rada škole. Modeli učenja i poučavanja u školskoj knjižnici i u neposrednom odgojno-obrazovnom radu školskog knjižničara s učenicima uključuju planiranje nastave imajući na umu da ona treba odgovarati potrebama suvremenog doba i zahtjevima današnjih generacija. To je inovirana nastava (Lovrinčević, 2005) koja kod učenika razvija sposobnosti i vještine cjeloživotnoga učenja, aktivnog uključivanja u nastavni proces i sposobnost da sami vrednuju svoj rad i napredak. Tako su učenici svjesniji procesa učenja i stjecanja znanja te postižu i bolje rezultate. Školska je knjižnica u središtu učenja jer je učenicima sve pri ruci prilikom pronalaska informacija, pregledavanja, čitanja, istraživanja, rješavanja zadataka i učenja. Ona nudi sve dostupne materijale i sredstva za rad i učenje bilo da je to potrebna literatura, upotreba informacijsko-komunikacijske tehnologije (dalje: IKT), digitalnih alata, multimedije, raznolike literature iz knjižničnog fonda i slično. Sadržaji u školskoj knjižnici učenicima su uvijek dostupni i usmjereni na pedagoške inovacije, a cilj je stvaranje informacijski pismenih učenika koji su odgovorni i savjesni pojedinci (IFLA, 2015). Jedan od načina da se ti ciljevi zadovolje jest uključivanje školske knjižnice u različite aktivnosti i projekte za poticanje čitanja i pismenosti na svim razinama, od školske, preko nacionalne, do europske. Pri tome se primjenjuje projekt kao oblik suvremene nastave i njemu slično projektno učenje jer su u tom procesu učenici u središtu učenja i rada te aktivno ostvaruju ishode. Time se poboljšava njihova samostalnost, motivacija za učenjem, za samim čitanjem i dolaskom u školsku knjižnicu kako bi za potrebe cjeloživotnog učenja koristili literaturu koju ona nudi u analognom i u digitalnom obliku.

3. Sudjelovanje školske knjižnice u ERASMUS+ projektu „Responsible digital natives“

Osnovna škola Zlatar Bistrica (2024) uključila se u provođenje Erasmus+ projekta „Responsible Digital Natives“ kako bi se učenici educirali o važnosti sigurnog korištenja interneta i digitalne tehnologije, kako bi je koristili na svrsishodan i siguran način i kako bi učitelji poboljšali svoje digitalne kompetencije za svakodnevno korištenje u radu s učenicima. Istovremeno su upoznavali kulturu zemalja partnera – Španjolske, Turske, Poljske, Litve i Latvije i razvijali interkulturalne kompetencije, kao i komunikaciju na stranom jeziku s obzirom na to da je radni jezik projektnih aktivnosti bio engleski. Važno je napomenuti da su se projektni partneri pridržavali Erasmusovih standarda kvalitete, što uključuje inkluzivni pristup obrazovanju, poštivanje raznolikosti, razvijanje digitalne kompetencije, uključujući virtualnu suradnju i mobilnost, pri čemu je bila vidljiva razmjena znanja i ideja putem videokonferencija i suradnja uz pomoć alata za dijeljenje sadržaja kao što je Padlet. Naime digitalni alat Padlet pokazao se kao najbolje rješenje za to jer je namijenjen suradnji i kolaboraciji (E-laboratorij, 2015), u ovom slučaju učenika, koji su na njegovo digitalno sučelje pisali odgovore na pitanja i rezultate istraživanja. Jednostavan je za korištenje tako da su učenici mogli bez poteškoća sudjelovati u kreiranju sadržaja koji je bio svima vidljiv i dostupan.

Projekt se u OŠ Zlatar Bistrica provodio od 2020. do 2023. godine, a većina projektnih aktivnosti provodila se i organizirala u školskoj knjižnici. Tema projekta bila je odgovorno korištenje digitalne tehnologije, sigurnost na internetu, edukacija i prevencija nepoželjnog ponašanja u digitalnom okruženju, što ulazi u domenu digitalne i medijske pismenosti i vrednovanje mrežnih izvora, razvijanje kritičkog mišljenja, razvijanje kompetencija iz domene *učiti kako učiti*, korištenje različitih izvora znanja, pronalaženje i upotrebu informacija, što spada u domenu informacijske, digitalne i medijske pismenosti. Važnu ulogu u projektu imala je školska knjižnica jer su se učenici služili izvorima koji su im dostupni u fondu školske knjižnice te su tako postali svjesni informacija koje ih okružuju i učili su kako ih analizirati, organizirati i sistematizirati. Okosnica projekta bile su teme kako biti odgovoran digitalni građanin, edukacija i prevencija ovisnosti o internetu, digitalnim mrežama i uređajima i kako spriječiti nasilje na mreži. Spomenutim temama bavili su se učenici i učitelji tijekom radionica, u edukacijama, tijekom predavanja i izlaganja učitelja i stručnjaka pozvanih u projekt te uživo i neposredno tijekom mobilnosti i posjeta školama partnerima.

4. Poticanje vještina čitanja i pismenosti tijekom projekta

Ciljevi projekta „Responsible Digital Natives“ bili su poticanje informacijske, medijske, i digitalne pismenosti i prevencija nepoželjnog ponašanja na internetu

u vidu osvještavanja učenika o eSigurnosti, o odgovornom korištenju IKT-a i o učenju u sigurnom digitalnom okruženju.

4.1. Razvijanje informacijske pismenosti

Prema Kuhlthau, Maniotes i Caspari (2019: 21), prosvjetni se djelatnici danas suočavaju s izazovom kako pripremiti učenike za učenje, život i uspjeh u prebogatom i kaotičnom informacijskom okruženju suvremenog svijeta. Zato je važno poučiti učenike da budu informacijski pismeni, tj. da znaju učiti iz različitih izvora informacija, da se znaju njima služiti, pretraživati ih i svojim znanjem nadograđivati i povezivati sa svakodnevnim iskustvom. Tijekom Erasmus+ projekta „Responsible Digital Natives“ učenici su razvijali informacijsku pismenost tako što su aktivno čitali, pisali, slušali, gledali, izlagali i izražavali se, u čemu je školska knjižnica koristila korelacijski pristup i međupredmetno povezivanje s nastavnim predmetom Geografijom. Pritom se kod učenika razvijala informacijska pismenost i vještine učenja korištenjem dječjih enciklopedija, raznovrsne literature, drugih vrsta građe iz referentne zbirke, atlasa, popularno-znanstvenih časopisa kako bi pobliže upoznali Poljsku, zemlju partnera u spomenutom Erasmus+ projektu te kako bi se bolje pripremili za odlazak na mobilnost u poljsku školu. U radioničke aktivnosti bili su integrirani nastavni sadržaji iz Geografije za 7. i 8. razred, a učenici su stjecali znanja i vještine vođenog istraživačkog učenja i projektnog pristupa temi. Izvori znanja iz fonda školske knjižnice koje su učenici koristili bili su raznovrsni tako da su mogli pristupiti temi na sveobuhvatan način i razvijati sposobnost učenja, osnovne vještine uporabe računala i IKT-a općenito, komunikacijske vještine na materinskom i stranom jeziku, vještine prikupljanja i upotrebe informacija, ali i sposobnost za rad u timu jer su to, prema Machala (2015: 230), kompetencije koje se steču cjeloživotnim učenjem i obrazovanjem. U međupredmetnoj suradnji realizirana je međupredmetna tema *učiti kako učiti* gdje je školski knjižničar imao ulogu stručnjaka za informacijsku pismenost i poticao učenike na razvijanje strategija učenja, upravljanje vlastitim učenjem i motivacijom u učenju (MZO, 2019) u okruženju školske knjižnice koja je ugodno i poticajno mjesto za učenje i rad. Međupredmetne teme jesu teme općeljudskih vrijednosti i kompetencija za život u 21. stoljeću i kao takve svakodnevno su prisutne u odgojno-obrazovnom radu s učenicima (Škola za život, 2019). U hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu postoji sedam međupredmetnih tema dok je ovdje najrelevantnija tema *učiti kako učiti*. Školska knjižnica ostvaruje međupredmetnu povezanost s drugim odgojno-obrazovnim područjima i nastavnim predmetima u školi tako što surađuje s njima u ostvarivanju projektnih aktivnosti, održavanja radionica, kao potpora odgojno-obrazovnom procesu i drugo. Ovdje je ostvarena suradnja s nastavom Geografije dovela do uspješnosti u provođenju projektnih aktivnosti i istraživačkog učenja kod učenika jer je suradnja školskog knjižničara

i predmetnog učitelja bila na visokoj razini, uz međusobnu potporu i kontekstualizaciju, koordinaciju i integrirano/zajedničko poučavanje (Stričević i Perić, 2019: 16). Naime kod integriranog poučavanja dolazi do veće uključenosti školskog knjižničara u nastavni proces, pri čemu on u suradnji s učiteljem iz nastavnog predmeta planira nastavu, osmišljava zadatke, koristi suvremene metode učenja i poučavanja, provodi nastavni sat s predmetnim učiteljem, provodi evaluaciju sata i aktivno je uključen u kreiranje odgojno-obrazovnih sadržaja i izvora za učenje i poučavanje. To znači da su učenici tijekom te aktivnosti usvajali znanja i sadržaje iz područja Geografije na inovativan i kreativan način koji je kod njih pobudio motivaciju i želju za učenjem posredstvom timskog rada, korištenjem različitih izvora znanja iz školske knjižnice koje su koristili u istraživačkom radu i upotrebom digitalne tehnologije.

4.2. Razvijanje digitalne pismenosti

Školska knjižnica ima veliku ulogu u poučavanju učenika o digitalnoj pismenosti, tj. o sigurnom i odgovornom korištenju digitalne tehnologije za potrebe učenja i u slobodno vrijeme, tj. u poučavanju digitalnoj pismenosti. Važno je učinkovito, primjereno, pravodobno, odgovorno i stvaralačko služenje informacijskom i komunikacijskom tehnologijom u svim predmetima, područjima i na svim razinama obrazovanja (MZO, 2019). Naime u odgojno-obrazovnom procesu i u djelatnosti školske knjižnice IKT je sredstvo obogaćivanja procesa učenja, pri čemu učenici uče na njima poznat način jer im je tehnologija bliska. Stoga školski knjižničari trebaju digitalnu tehnologiju koristiti kao alat kojim će učenicima omogućiti stjecanje znanja na suvremen način te ih motivirati na aktivnije učenje i približiti im često nezanimljive i zamorne sadržaje. To je i jedan od razloga što školska knjižnica Osnovne škole Zlatar Bistrica često provodi projekte kako bi učenici na kreativan, zabavan i inovativan način stjecali znanja i cjeloživotne kompetencije. Naime uz vođenje učitelja i školskog knjižničara tijekom ovoga su projekta učenici naučili koristiti digitalnu tehnologiju na odgovoran način te su u svrhu educiranja izraživali različite digitalne obrazovne materijale i dokumente, razvijali svoje znanje o sigurnosti na internetu, pronalazili informacije na različitim medijima, komunicirali i surađivali u digitalnom okruženju. Kod korištenja izvora s interneta učenici su osvijestili koliko je važno znati vrednovati te iste izvore, a ne svaku informaciju uzimati „zdravo za gotovo“. Iz iskustva rada u školskoj knjižnici vidljivo je da učenici time još uvijek nisu u potpunosti ovladali jer im nedostaje kritičkog promišljanja i znanja o tome koje poveznice ili mrežne stranice će koristiti kao izvore u svojem istraživačkom radu, koje informacije će koristiti, što je istinito, provjereno, sigurno, stoga je vrijednost ovoga projekta još značajnija.

4.3. Razvijanje medijske pismenosti

Prema Armstrong i Brunskill (2020: 179), u odgojno-obrazovnim institucijama provode se multimedijски projekti koji uključuju različite medije kao što su videozapisi, snimanje fotografija, izrada digitalnih materijala, korištenje IKT-a za njihovu razmjenu, pri čemu učenici usvajaju i razvijaju kompetencije medijske i digitalne pismenosti. Tako uče posredstvom projektnog učenja uz pomoć digitalne tehnologije. Ovaj je projekt osmišljen tako da je svaka partnerska škola imala zadatak obraditi jednu tematsku cjelinu, a to su: „Ovisnost o internetu općenito“; „Odgovorno korištenje interneta“; „Ovisnost o društvenim mrežama i prevencija“; „Ovisnost o pametnim telefonima i prevencija“; „Nasilje na internetu i prevencija“. Učenici su teme obrađivali u školama u zadanom vremenskom okviru te raspravljali o njima, izrađivali plakate, sudjelovali u anketama i odlazili na mobilnosti u partnerske škole kako bi sa svojim vršnjacima sudjelovali u radionicama, surađivali s njima, razmjenjivali znanja i iskustva i predstavljali rezultate rada. Pritom su koristili različite izvore znanja i informacija: časopise, enciklopedije, geografske atlase i mrežne izvore. Projekt je pridonio boljem shvaćanju medija i informacijsko-komunikacijske tehnologije, njihove upotrebe u svakodnevnom učenju i u slobodnom vremenu učenika.

Prema Visinko (2014: 206), mediji imaju kulturnu i obrazovnu funkciju. Učenici su ih u ovom konkretnom slučaju koristili za stjecanje znanja i učenje o kulturnološkim značajkama zemalja partnera te razvijanje interkulturalne kompetencije. To znači da su mediji u ovome projektu imali značajan utjecaj na razvoj interkulturalne kompetencije i komunikacije jer su učenici s drugim učenicima iz europskih škola komunicirali putem mrežnih susreta organiziranih tijekom realizacije nekih projektnih aktivnosti. Suradivali su i komunicirali u skupinama sastavljenim od učenika iz različitih zemalja partnera te su tako učili u interkulturalnom okruženju. Pritom su naučili da mediji i digitalna tehnologija mogu pozitivno djelovati na korisnike, da se tehnologija za potrebe učenja može koristiti kvalitetno i sigurno, što je u skladu s ciljevima projekta.

5. Poticanje vještina učenja

Učenje i poučavanje usmjereno je na razvoj cjeloživotnih kompetencija učenika sastavljenih od znanja, vještina, uvjerenja i stavova koji su transdisciplinarni i primjenjivi u različitim situacijama (MZO, 2019). *Učiti kako učiti* jedna je od takvih kompetencija koja omogućuje cjeloživotno učenje u različitim okruženjima, pa tako i u školskoj knjižnici gdje učenici uče pojedinačno, u timu, u skupinama i slično. Učenici tako razvijaju znanja i vještine koji su im potrebni u svakodnevnom životu, a koji će ih pripremiti i za buduće izazove tijekom života. Važan dio ovog projekta jest i nastojanje da se učenike osvijesti za razvijanje pozitivnog odnosa prema učenju, posebno u školskoj knjižnici koja ih je pritom motivirala i po-

ticala na korištenje različitih izvora učenja iz fonda školske knjižnice, na suradnju i stjecanje znanja. Kako bi se u projektu poticale vještine učenja („učenje učenja“) učenici su se podijelili u tri skupine te su mogli birati temu koja ih najviše zanima, što ih je dodatno motiviralo za rad jer su tu aktivnost povezali s vlastitim interesima i iskustvom. Po skupinama su trebali istražiti općenite informacije o Poljskoj i o geografskim obilježjima te zemlje – o poljskim gradovima, kulturi i znamenitim osobama, kao i pogledati videorazglednicu o Poljskoj, a potom odgovoriti na pitanja na temelju prikupljenih materijala. Knjižničarka je učenicima pripremila nastavni listić s detaljnim uputama što je njihov zadatak, što trebaju istražiti, do kada je rok i koje poveznice trebaju posjetiti. Svaka skupina koristila je poveznicu koja ju je vodila na sadržaj koji je trebalo istražiti, o tome voditi bilješke, zapisivati, sažeti, odgovarati na pitanja, iznositi vlastito mišljenje, snaći se u mnoštvu informacija i čitati s razumijevanjem. Naime kako bi učenici mogli pronaći općenite informacije o Poljskoj i istražiti geografska obilježja Poljske upućeni su na tekst „O Poljskoj“ (O Poljskoj) koji su trebali pročitati i svojim riječima napisati kraći sastavak. Druga skupina dobila je zadatak saznati više o poljskim gradovima i kulturi te su za to koristili isti tekst koji im je poslužio i za istraživanje i za pisanje odgovora. Treća je skupina pogledala video o Poljskoj i odgovarala na pitanja. Ovdje su učenici koristili video „Razglednica iz Poljske“ (Razglednica iz Poljske) i odgovarali na pitanja: „Na koje more izlazi Poljska i kada je postala članica EU-a?“, „Koje prirodne znamenitosti ima Poljska?“, „Kako se zove glavni grad Poljske?“, „Koja je luka najveća u toj državi?“, „Po čemu je poznat Krakow?“, „Koji se znameniti Poljaci spominju u videu i po čemu su značajni?“, „Koje ste utvrde i dvorce vidjeli u videu?“. Učenici su svoje odgovore pisali na digitalni alat Padlet pod nazivom Erasmus+ READY – Samostalni istraživački rad o Poljskoj za učenike 7. i 8. razreda: suradnja školske knjižnice i nastave Geografije Osnovne škole Zlatar Bistrica povodom projektne aktivnosti Polish Day - Dan Poljske. Mrežni susret, tj. videokonferencija organiziran je nakon što su učenici završili s aktivnostima i nakon što su na Padlet napisali odgovore i rezultate istraživačkog rada. Na mrežnom susretu sudjelovali su učenici iz OŠ Zlatar Bistrica i drugih partnerskih škola. Svaka škola imala je određeno vrijeme tijekom kojega su učenici predstavljali rezultate rada. Tako su učenici iz škola partnera predstavili kulturu Poljske, hranu, običaje i slično. Mrežni susret bio je vrlo interaktivan jer su učenici jedni drugima postavljali pitanja, razgovarali i na kraju odigrali kviz kako bi ponovili sve što su tijekom njega čuli. Učitelji su bili moderator i pružali tehničku podršku učenicima koji su tako imali priliku učiti i stjecati iskustva u sigurnom digitalnom okružju. Važnost takvog načina rada jest u tome što su učenici poboljšali svoje vještine rada u timu jer su surađivali s drugim učenicima, naučili su poštovati mišljenje i rad drugih i vrednovati ga. Kroz različite aktivnosti vidjelo se aktivno učenje, čitanje i promišljanje o tomu što se uči. Odgovori učenika pokazali su da znaju čitati s razumijevanjem, organizirati informacije i dati im smisao i kontekst.

Njihova komunikacija tijekom aktivnosti bila je na visokoj razini, kao i misaoni procesi koji su ih doveli do donošenja zaključaka, sinteze i razumijevanja nastavnih geografskih sadržaja. Što se školske knjižnice tiče, učenici su osvijestili da je ona neiscrpan izvor znanja i informacija i može im pomoći u ovakvim ili sličnim zadacima i aktivnostima jer im pruža izvore za učenje i istraživanje, kao i informacijsko-referalne usluge.

6. Zaključak

Primjer dobre prakse knjižnice OŠ Zlatar Bistrica ukazuje na prednosti sudjelovanja u Erasmus+ projektima u poticanju i razvijanju informacijske, medijske i digitalne pismenosti te stjecanja vještina učenja. Zahvaljujući sudjelovanju u europskom Erasmus+ projektu „Responsible Digital Natives“ učenici OŠ Zlatar Bistrica stjecali su znanja u školskoj knjižnici koristeći se metodom istraživačkog učenja i razvijajući vještine pismenosti i čitanja. Rezultati evaluacije tijekom projekta i u njegovoj završnoj fazi pokazali su da su učenici osvijestili važnost korištenja digitalne tehnologije na siguran način, za potrebe učenja i istraživačkog rada, naučili su kako u procesu učenja pronaći relevantne informacije i dijeliti ih s drugim učenicima, poboljšali su znanja o sigurnom korištenju interneta i digitalne tehnologije (Osnovna škola Zlatar Bistrica, 2024). Učenici su stekli vještine iz domene *učiti kako učiti*; naučili su istraživati na siguran način u digitalnom okruženju; usvojili su vještine analiziranja i sažimanja teksta; razvijali su vještine, tehnike i strategije čitanja; naučili su koristiti se popularno-znanstvenom literaturom; razvijali su vještine informacijske pismenosti, usvajali geografska znanja te unaprijedili vještine predstavljanja rezultata rada učenicima iz škola partnera tijekom posebno organiziranog mrežnog susreta. Na kraju aktivnosti provedeno je i formalno vrednovanje koje je rezultiralo ocjenom iz Geografije za zalaganje i znanje. Učenici su istaknuli da im se takav način rada u školskoj knjižnici svidio, da im je bilo dinamično i kreativno te bi i ubuduće voljeli sudjelovati u sličnim aktivnostima. Učitelji koji su sudjelovali u projektu primijetili su da učenici odgovornije pristupaju digitalnim uređajima u smislu da ih u školi koriste za potrebe učenja i istraživanja na zahtjev učitelja tijekom određenog nastavnog sata. Također su postali svjesni različitih oblika ovisnosti o digitalnim tehnologijama, kao što je ovisnost o internetu, o društvenim mrežama, o korištenju pametnih telefona i stekli su vještine prepoznavanja takvog nepoželjnog ponašanja s ciljem njegove prevencije. Učenici koji su aktivno sudjelovali u projektu imali su priliku učiti o spomenutim načinima korištenja digitalne tehnologije na odgovoran način, ali i svojim znanjima stečenima tijekom projekta djelovati pozitivno na svoje vršnjake u smislu edukacije i prevencije neželjenih oblika korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije (ibid.). Učenici će stečene vještine razvijati u daljnjim

aktivnostima i projektima usmjerenima ka sigurnom korištenju interneta jer su to dugoročni ciljevi rada u školskoj knjižnici Osnovne škole Zlatar Bistrica.

Može se zaključiti da je školska knjižnica ispunila svoju osnovnu zadaću i svrhu kao informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole koje učenicima omogućuje korištenje različite vrste knjižnične građe u analognim i digitalnim oblicima u svrhu učenja. Školski knjižničar svojim radom i međupredmetnim povezivanjem osigurao je ispunjavanje odgojno-obrazovnih, informacijskih, medijskih i kulturoloških potreba učenika.

LITERATURA

- AMPEU (2024). *Uz Erasmus+ do boljih škola i vrtića* [citirano 2024-02-05]. Dostupno na: <https://www.ampeu.hr/erasmus/podrucja-programa-erasmus/odgoj-i-opce-obrazovanje>
- Armstrong, S.; P. Brunskill (2020). *Informacijska pismenost: Kako razlikovati činjenice od zabluda*. Naklada Kosinj: Zagreb.
- E-laboratorij (2015). *Padlet- kolaboracija na dohvat ruke*. [citirano 2024-04-07]. Dostupno na: <https://e-laboratorij.carnet.hr/padlet-kolaboracija-na-dohvat-ruke/>
- Europska komisija (2019). *Koji su ciljevi Programa Erasmus+?* [citirano 2024-02-05]. Dostupno na: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/hr/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme/objectives-features>
- IFLA (2015). *IFLA-ine smjernice za školske knjižnice*. [citirano 2024-02-02]. Dostupno na: <https://www.husk.hr/hdoc/Smjernice.pdf>
- Kovačević. S. (2021). *Erasmus+ READY – Samostalni istraživački rad o Poljskoj za učenike 7. i 8. razreda: suradnja školske knjižnice i nastave Geografije Osnovne škole Zlatar Bistrica povodom projektne aktivnosti Polish Day – Dan Poljske*. [citirano 2024-01-09]. Dostupno na: https://padlet.com/knjiznica_zlata/26xqag9dut7y
- Kuhlthau, C. C.; L. K. Maniotes; A. K. Caspari (2019). *Vođeno istraživačko učenje: učenje u 21. stoljeću*. Školska knjiga: Zagreb.
- Lovrinčević, J. (2005). *Znanjem do znanja: Prilog metodici rada školskog knjižničara*. Zavod za informacijske znanosti: Zagreb.
- Machala, D. (2015). *Knjižničarske kompetencije: Pogled na razvoj profesije*. Hrvatska sveučilišna naklada: Zagreb.
- MZO (2019). Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u RH. *Narodne novine* 154, 480. [citirano 2024-02-05]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html
- O Poljskoj. [citirano 2024-01-09]. Dostupno na: <https://www.learn-polish.pl/o-poljskoj.html>

- Osnovna škola Zlatar Bistrica (2024). *Final report Erasmus READY*. [citirano 2024–04–07]. Dostupno na:
http://www.os-zlatar-bistrica.skole.hr/upload/os-zlatar-bistrica/images/static3/945/attachment/Final_Report_Erasmus_READY.pdf
- Razglednica iz Poljske* (2013). [citirano 2024–01–09].
Dostupno na: <https://youtu.be/xvvACrd1s8g>
- Standard za školske knjižnice (2023). *Narodne novine* 61, 1024. [citirano 2024–02–05].
Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html
- Stričević, I.; I. Perić (2019). *Značenje informacijske pismenosti u digitalnom dobu: kontekstualizacija u nastavnom satu stručnog suradnika knjižničara*. [citirano 2024–02–06]. Dostupno na:
<https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/datoteke/31-psskrh-1561735564.pdf>
- Škola za život (2019). *Međupredmetne teme*. [citirano 2024–04–07].
Dostupno na: <https://skolazazivot.hr/međupredmetne-teme/>
- Visinko, K. (2014). *Čitanje: Poučavanje i učenje*. Zagreb: Školska knjiga.